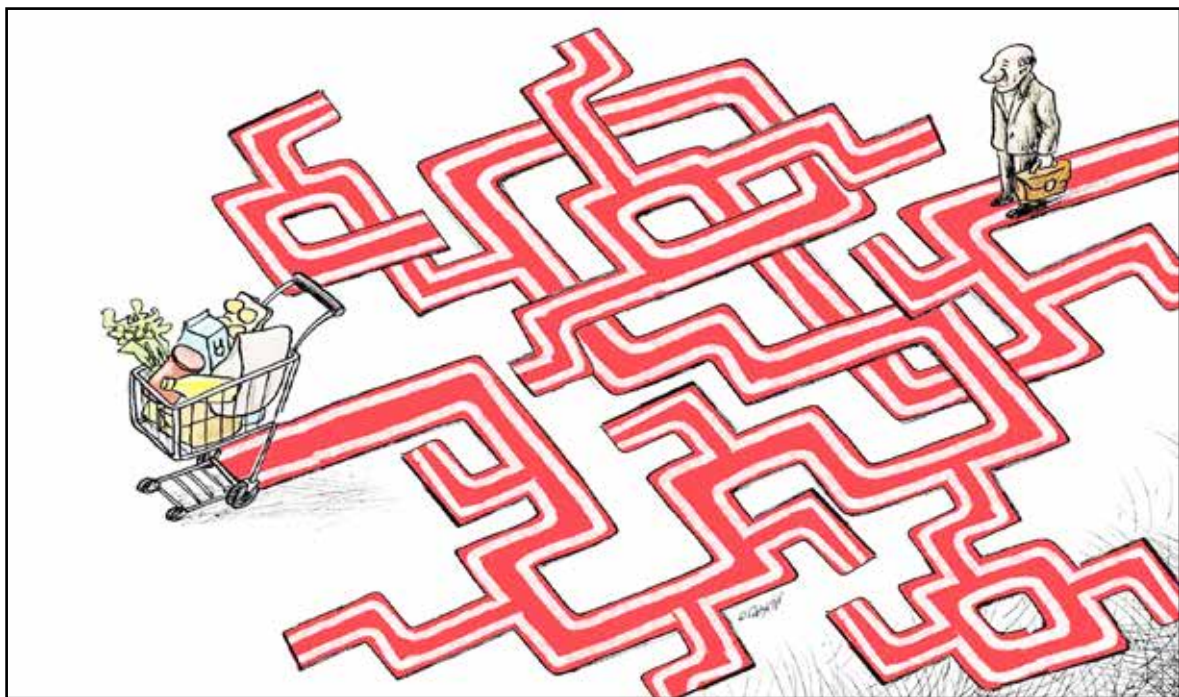

افزایش عمق شکاف دستمزد و هزینه‌های حداقلی زندگی

«سبدمعاش» نیاز به تعریفی تازه دارد

نسرین هزاره مقدم

«دستمزد» مهم‌ترین مطالبه و دغدغه کارگران است. معیشت کارگران شاغل و بازنشسته به مذاکرات مزدی در شورای عالی کار وابسته است و معمولاً ابلاغیه‌های مزدی برای یک سال تمام لازم‌الاجراست، هر چند در قانون کار ممنوعیتی برای ترمیم مزد و مستمری در میانه سال وجود ندارد.

در ماده ۴۱ قانون کار، دو مولفه با خاصیت جمع و همزمانی برای تعیین افزایش حداقل دستمزد سالیانه کارگران مشخص شده است: اول نرخ تورم رسمی اعلامی بانک مرکزی و دوم کمیته هزینه‌های زندگی برای یک خانوار متوسط. همزمانی این مولفه‌ها و خاصیت جمعیت‌گویی آنها به معنای آنست که دستمزد همزمان باید هر دو شرط را برآورده کند: نرخ افزایش مزد باید بیشتر از نرخ تورم رسمی باشد به گونه‌ای که بتواند هزینه‌های حداقلی زندگی را برآورده کند. با این همه تا پایان سال ۹۶ و قبل از آغاز مذاکرات جدی برای دستمزد ۹۷، شرط دوم تعیین دستمزد یعنی حداقل هزینه‌های زندگی، به هیچ وجه در مذاکرات و گفت‌وگوهای رسمی و سه‌جانبه در نظر گرفته نمی‌شد.

در زمستان ۹۶، شورای عالی کار مصوبه‌ای داشت که براساس آن، محاسبه نرخ سبدمعاش خانوار (ترجمان عملی و محاسباتی شرط دوم تعیین دستمزد) به صورت سه‌جانبه تبدیل به یک الزام شد و طبق آن تنها پس از محاسبه سبدمعاش برای یک خانوار متوسط است که مذاکرات دستمزد می‌تواند آغاز شود.

در همین راستا، کمیته تخصصی و سه‌جانبه دستمزد، ذیل شورای عالی کار با حضور نمایندگان دولت، کارگران و کارفرمایان تشکیل شد. این کمیته در سه سال اخیر در ماه‌های پایانی سال، محاسبات سبدمعاش خانوار متوسط را انجام داده و رقم نهایی آن را مشخص کرده است. نمایندگان دولت، کارگران

و کارفرمایان، پای این عدد توافق امضا گذاشته‌اند و آن را به عنوان «پایه قانونی» برای حداقل دستمزد سالیانه کارگران به رسمیت شناخته‌اند.

در بستر همین روال عرفی، بیست و پنجم آذرماه ۹۹، آغاز به کار رسمی کمیته دستمزد برای تعیین نرخ سبدمعاش ۱۴۰۰ در جلسه رسمی شورای عالی کار اعلام شد. به این ترتیب، در هفته‌های آینده نمایندگان سه گروه از شرکای اجتماعی، محاسبات رسمی سبدمعاش را آغاز خواهند کرد و قبل از کلید خوردن چانه‌زنی‌های رسمی مزد ۱۴۰۰، این نرخ نهایی اعلام خواهد شد.

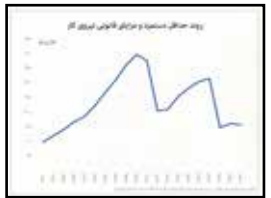
اما سوال اینجاست که صرف محاسبه سبدمعاش برای یک خانوار متوسط، فایده‌ای در زمینه دستمزد و معیشت طبقه کارگر دارد؟ آیا این محاسبات منظم سالانه توانسته بهبودی در معیشت کارگران به وجود آورد؟

تأثیر گفت‌وگو سبدمعاش کارگران

ارزیابی عمل گرایانه این محاسبات نشان‌دهنده تأثیرگذاری سفر یازدهم به صفر آن در تعیین دستمزد سالیانه است. برای اثبات این حقیقت، بهتر است مروری بر روند محاسبه سبدمعاش در دستمزد در سه سال اخیر داشته باشیم.

در ۲۲ فروردین ۹۷، حداقل دستمزد کارگران برای این سال (۹۷)، ۲۲ درصد افزایش یافت و پایه مزد به یک میلیون و ۱۱۴ هزار تومان رسید. در نتیجه کارگران حداقلی بگیر فاقه فرزند در سال ۹۷، حدود یک میلیون و ۶۰۰ هزار تومان دریافتی داشتند. این در حالی است که سبدمعاش رسمی و مورد توافق هر سه گروه اجتماعی برای سال ۹۷ برابر ۲ میلیون و ۴۵۰ هزار تومان نرخ گذاری شد. اگر خوش بینانه و با اغماض به دریافتی کارگران نگاه کنیم و فرض بگیریم که کارگران بیمه شده، همه مزایای مزدی را می‌گیرند، می‌توانیم ادعا کنیم در سال ۹۷، دریافتی کارگران حداقلی بگیر، حدود یک میلیون تومان

از سبدمعاش حداقلی کمتر بوده است. در سال ۹۸، حداقل دستمزد ۳۶.۵ درصد افزایش یافت و پایه مزد به یک میلیون و ۱۷۰ هزار تومان رسید. در این سال، دریافتی کارگر حداقلی بگیر با احتساب همه مزایای مزدی، حدود ۲ میلیون و ۱۰۰ هزار تومان بود در حالی که سبدمعاش رسمی مصوب کمیته دستمزد ذیل شورای عالی کار، ۳ میلیون و ۷۵۹ هزار تومان نرخ گذاری شده بود. با این حساب، در سال ۹۸ باز هم بار غایت اغماض و خوش بینی، دریافتی کارگران حداقلی بگیر حدود یک میلیون و ۵۰۰ هزار تومان نسبت به سبدمعاش حداقلی رسمی، عقب‌ماندگی داشته است. به سال ۹۹ می‌رسیم. امسال حداقل دستمزد کارگران بعد از مدت‌ها چانه‌زنی و گفت‌وگوهای کشدار، ۲۶ درصد افزایش یافت و پایه مزد به یک میلیون و ۹۱۱ هزار تومان رسید. با این حساب، دریافتی کارگر حداقلی بگیر با احتساب مزایای مزدی، ۲ میلیون و ۱۱۱ هزار تومان است. این در حالی است که در بهمن ۹۸ و قبل از مذاکرات جدی دستمزد ۹۹، کمیته دستمزد شورای عالی کار، سبدمعاش حداقلی را ۲ میلیون و ۹۴۰ هزار تومان نرخ گذاری کرد. بنابراین در سال ۹۹، در دریافتی کارگران حداقلی بگیر، حدود ۲ میلیون و ۳۰۰ هزار تومان از سبدمعاش حداقلی عقب‌تر است.

رسیده است. با این حساب، اگر همین روند بخواد ادامه داشته باشد در سال ۱۴۰۰، فاصله دریافتی کارگران و سبدمعاش به بیش از ۳ میلیون تومان خواهد رسید. بنابراین باید پرسید فاصله محاسبه سالانه و حتی ماهانه سبدمعاش چیست؟ اگر قرار باشد در تعیین دستمزد، نرخ توافقی و سه‌جانبه سبدمعاش، محلی اعراب نداشته باشد، صرف اعلام این اعداد چه فایده‌ای دارد؟

سبدمعاش: ابزار می‌سازد

برای چانه‌زنی مزدی «علی خدایی» عضو کارگری شورای عالی کار در این رابطه می‌گوید: تا قبل از مذاکرات مزدی ۹۷، دولتی‌ها از اساس حق کارگران برای دریافت دستمزد به اندازه هزینه‌های زندگی را به رسمیت نمی‌شناختند و مبنای چانه‌زنی‌های مزدی، نرخ تورم رسمی بود. فایده نداشتن سبدمعاش «سبدمعاش» این است که دولتی‌ها و کارفرمایان مجبور به اعتراف شده‌اند که حق کارگران، بسیار بیشتر از این حرف‌هاست. در ضمن، در مذاکرات مزدی ۹۸ و ۹۹ نرخ توافقی سبدمعاش، عنوان یک ابزار برای چانه‌زنی توسط

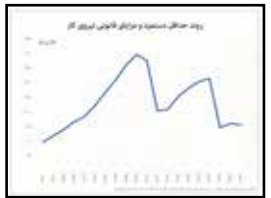
گروه کارگری مورد استفاده قرار گرفت. نمی‌گویم نتیجه مطلوب یا برابر با نرخ سبدمعاش شد اما به هر حال، محاسبات سبدمعاش خوبی برای چانه‌زنی کارگران و نمایندگان آنها بوده و هست.

«فرامرز توفیقی» رئیس کمیته دستمزد کانون عالی شوراها نیز در این رابطه می‌گوید: صرف محاسبه عدد دورقم برای سبدمعاش، هیچ نفعی به حال طبقه کارگر ندارد. اگر قرار باشد هر سال ما محاسبه را انجام دهیم، دولتی‌ها هم پای آن را مضاعف‌کنند اما بعد بروند سراغ همان عدد دورقم‌های ناچیز و کمتر از نرخ تورم، محاسبات هیچ فایده‌ای ندارد.

به گفته او، سبدمعاشی که به صورت رسمی و سه‌جانبه نرخ گذاری می‌شود، بسیار حداقلی است و فاصله زیادی با هزینه‌های واقعی زندگی دارد.

توفیقی تأکید می‌کند: سوال قبل قرار شد راهکارهای احصای هزینه‌های غیرخوراکی، مانند مسکن، آموزش و بهداشت به بحث گذاشته شود که این اتفاق نیفتاد و کماکان سبدمعاش خانوار با مبنای قرار دادن سبدمعاش خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها و سایر حداقلی و غیر واقعی محاسبه می‌شود. حال آنکه در دو سال اخیر بار شد ۵۰۰ درصدی هزینه‌های مسکن و گرانی هزینه‌های آموزش (متعاقب مجازی سازی تحصیل) و بالا رفتن هزینه‌های درمان و بهداشت به دلیل هزینه‌های سرشار ناشی از کرونا، مبنای قرار دادن سبدمعاش خوراکی‌ها و سبدمعاش براساس آن، خیلی جواب نمی‌دهد. در سبدمعاشی تنها خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها دقیق نرخ گذاری می‌شود و باقی اقلام با نسبت‌گیری تعیین می‌شود. تعیین هزینه مسکن، آموزش و درمان، اهمیت بسیار دارد. در قانون اساسی، پرداخت «دستمزدهای اجتماعی» وظیفه قرار گرفته است. دستمزد اجتماعی به معنای فراهم‌سازی مسکن، درمان و آموزش همگانی و رایگان است. براساس اصول ۳۰، ۳۱ و ۳۲ قانون اساسی، در زمان رایگان، بیمه همگانی، آموزش رایگان و تامین مسکن با اولویت کارگران و روستائینشینان، از وظایف حاکمیتی دولت است که متاسفانه در دهه‌های گذشته، هیچ کدام از دولت‌های تعدیلی بعد از جنگ، به این وظایف تمکین نکرده‌اند. در چنین شرایطی، وقتی دولت اراده‌ای برای پرداخت دستمزد دولتی اجتماعی ندارد، باید هزینه حداقلی مولفه‌هایی مانند مسکن، درمان و آموزش، به دقت احصا و در محاسبات سبدمعاش لحاظ شود. به گفته توفیقی، در مذاکرات کمیته دستمزد برای تعیین سبدمعاش ۱۴۰۰، این مولفه‌ها باید احصا و نرخ گذاری شود و علاوه بر این، افزایش نرخ اقلام در سال جاری باید به دقت در نظر گرفته شود اما از همه اینها مهم‌تر، تعیین دستمزد براساس نرخ سبدمعاش محاسبه شده است که اگر قرار باشد باز هم در تعیین دستمزد، محاسبات سبدمعاش منظور نشود، این محاسبات بلافایده خواهد بود. «عبدالله وطنخواه» فعال

طی سال‌های ۹۷ تا ۹۹، شاهد افزایش شکاف هزینه - دستمزد بوده ایم. تومانی بوده، سال بعد، یک میلیون و ۵۰۰ هزار تومان شده و سال بعد تر به ۲ میلیون و ۳۰۰ هزار تومان رسیده است

تولیدکننده محصولات مشاغل خانگی داریم، گفت: شیوه‌نامه استقرار مسیر استانداردسازی مشاغل خانگی تدوین شده است. شریعتمداری اظهار داشت: بیش از سه میلیون نفر، تولیدکننده محصولات مشاغل خانگی هستند که قطعاً آمار حقیقی فعالان مشاغل خانگی بسیار بیشتر از این رقم است و افراد بسیاری به صورت غیر رسمی در این حوزه فعالیت دارند. وی درباره اثرات مثبت استانداردسازی مشاغل خانگی گفت: اگر فعالان حوزه مشاغل خانگی اثرات مثبت استانداردسازی مشاغل خانگی را ببینند قطعاً مشوق دیگران خواهند شد و این امر حتی می‌تواند اشتغالزایی بیشتری را هم به دنبال داشته باشد.

اطلاعی از پیشنهاد مجلس برای افزایش ۴۰ درصدی مزد کارگران ندارم

وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی از برگزاری جلسات این وزارتخانه با مجلس خبر داد و تأکید کرد: کارشناسان کمیته فرعی شورای عالی کار که کمیته دستمزد است به طور دائم با نمایندگان تشکل‌های کارگری، کارفرمایی و حتی با صاحب‌نظران در نشست و گفت‌وگو هستند تا تصمیم لازم گرفته شود. وزیر کار همچنین با بیان اینکه سه میلیون

۳/۳ مشخص تعیین می‌شود، تصمیم‌گیری درباره مزد صورت می‌گیرد. شریعتمداری خاطر نشان کرد: طور مستمر سالیانه است و به هیچ وقت صبر نمی‌کنیم در روز آخر سال این جلسه را تشکیل دهیم. کارشناسان کمیته فرعی شورای عالی کار که کمیته دستمزد است به طور دائم با نمایندگان تشکل‌های کارگری،

سازوکار خودش را دارد. وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی خاطر نشان کرد: روال شورای عالی کار معمولاً این است که کمیسیون‌های تخصصی با استفاده از مکاتیب نمایندگان کارفرمایان و نمایندگان کارگری با رعایت اصل سه‌جانبه‌گرایی در تعیین دستمزد پیشنهاداتی را مطرح می‌کنند. وی یادآور شد: معمولاً در روزهای پایانی سال و هنگامی که قیمت خرید و فروش کالا و خدمات و سطح عمومی قیمت‌ها مشخص شده‌اند و همچنین مشخص شدن خط فقر و حداقل سبدمعاشی خانوار یک کارگر که با ضرب تکفیل

وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی از برگزاری جلسات این وزارتخانه با مجلس خبر داد و تأکید کرد: کارشناسان کمیته فرعی شورای عالی کار که کمیته دستمزد است به طور دائم با نمایندگان تشکل‌های کارگری، کارفرمایی و حتی با صاحب‌نظران در نشست و گفت‌وگو هستند تا تصمیم لازم برای مزد گرفته شود. محمد شریعتمداری در گفت‌وگو با خبرگزاری ایلنا، درباره پیشنهاد نمایندگان مجلس مبنی بر افزایش ۴۰ درصدی حقوق کارگران در بودجه سال ۱۴۰۰ گفت: چنین چیزی نشنیده‌ام. میزان تعیین دستمزد،

اخبار کارگری

کارگران ایران خودرو خراسان: مخالف افزایش شیفتهای کاری هستیم

کارگران سالن مونتاژ ایران خودرو خراسان از اعتراض صنفی روزهای گذشته خود خبر دادند. آنها به دلیل افزایش ساعت کاری هر شیفته و خستگی مفرط در اثر کار طولانی، در روزهای گذشته برای ساعاتی کار در کارخانه را متوقف کرده‌اند.

به گزارش ایلنا، این کارگران با اشاره به بی‌توجهی کارفرما به خواسته‌های کارگران گفتند: کارفرما برای بالا بردن تولید محصولات کارخانه، برای کارگرانی که در مشاغل سخت و زیان‌آور هستند هر سه نوبت کاری، دو ساعت اضافه کاری تعریف کرده است.

به گفته این کارگران معترض، شش‌گانه در مشاغل سخت و زیان‌آور به جای ۴۴ ساعت کاری هفتگی باید ۳۶ ساعت کار کنند در حالی که کارگران سالن مونتاژ به جای ۶ ساعت کار روزانه ۸ ساعت کار می‌کنند.

آنها با بیان اینکه قانون گذار برای مشاغل سخت و زیان‌آور استثنائات و معافیت‌هایی در نظر گرفته و کارفرما نیز نمی‌تواند آنها را مجبور به اضافه کاری کند، گفتند: ما کارگران مشاغل سخت و زیان‌آور به جای ۳۰ روز مرخصی، ۳۵ روز مرخصی داریم.

کارگران این شرکت خودروسازی واقع در شهرک صنعتی بینالود با بیان اینکه در ماه‌های گذشته این شرکت برای افزایش تولید به کارگران فشار مضاعف وارد کرده است، افزودند: کارکنان می‌توانند خطرات وقوع حوادث کار را در کارگاه‌ها افزایش دهد و توجه کارگران به مسائل بهداشتی کارگاه را کم کند. کارگران این شرکت خودروساز گفتند: حداقل انتظار این بود که در پی شیوع کرونا، کارفرما از زمان ساعات کاری کارگاه‌ها بکاهد.

مدیران و سرپرستان داخلی نیز بدون الزامات قانونی حاضر به انجام چنین کاری نیستند. کارگران ایران خودروی خراسان اظهار داشتند: سرنوشت این واحد تولیدکننده خودرو به اندازه‌ای برایمان مهم است که نمی‌خواهیم هیچ شرطی به ما تحمیل کند که مانع از کار شود. به همین دلیل کارفرما مجاب‌بهر عابت حقوق کارگران است.

بخشی از مطالبات کارگران شهرداری «آزادان اندیکا» پرداخت می‌شود

به دنبال اعتراضات مکرر کارگران شهرداری «آزادان اندیکا»، شورای تامین استان خوزستان با تامین منابع مالی ۶۵۰ میلیونی، وعده پرداخت بخشی از معوقات مزدی کارگران را در روزهای آینده داد. یکی منابع آگاه در گفت‌وگو با ایلنا با بیان این خبر گفت: زمان را بریز مطالبات کارگران مشخص نیست اما به زودی و با اتمام کارهای اداری، بخشی از این مطالبات به حساب کارگران واریز خواهد شد. وی با بیان اینکه پرداخت مطالبات مزدی کارگران شهرداری بیش از ۲۰ ماه و پرداخت حق بیمه نیز ۸ ماه به تأخیر افتاده بود، گفت: این موضوع باعث شد تا کارگران در ماه‌های گذشته برای مشخص شدن وضعیت مطالبات خود چندین تجمع اعتراضی مقابل ساختمان شهرداری برگزار کنند.

مطالبات کارکنان آتش نشانی آبادان برآورده نشد

کارکنان آتش نشانی آبادان می‌گویند: حدود ۱۵۰ آتش‌نشان هستیم که هر ماه حقوق و بیمه‌مان با تأخیر، آن هم ناقص پرداخت می‌شود. در عین حال از دریافت برخی از مزایای مزدی همانند اضافه کاری، تعطیل کاری و شب کاری محروم هستیم. این آتش‌نشانان با بیان اینکه در راس این مطالبات، تامین معیشت آتش‌نشانان به‌طور شایسته و قانونی قرار دارد، در گفت‌وگو با ایلنا می‌گویند: مراجعه به مسئولان استانی، شهرستانی و مدیران شهری تا امروز بدون نتیجه مانده و به ما پاسخگو نبوده‌اند. آتش‌نشانان آبادانی می‌گویند: با توجه به سختی‌های کار و روحانی که در همه عملیات‌ها متحمل می‌شویم، حق و حقوق ما نادیده می‌شود.

خبر

وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی: